

MEDICINALBERETNING
FOR
THISTED AMTSLÆGEKREDS

1950

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED
VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG
AFDELINGSLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1951

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, desinfektion, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. kan rekvireres hos embedslægerne.

Tilfælde af tyfus og paratyfus b.	
- - meningites cerebrospin. epid.	anmeldes på gul blanket både til sundhedsstyrelsen og til embedslægen.
- - poliomyelitis epidemica	
- - vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side	
Tilfælde af difteri og scarlatina	
- - malaria artificialis	anmeldes på gul blanket til embedslægen.
- - Weils sygdom (leptospiroser)	
Tilfælde af miltbrand hos mennesker	
- - mund- og klovsyge hos mennesker	anmeldes ved påtegning om patientens navn og adresse på ugelisten.
- - myalgia epidemica	

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for *hver* uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Nye tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulmonal tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede *nye* blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

Alle dødsfald af tuberkulose (lunge-, kirtel-, knogle-, meningeal-, peritoneal-, milliærtuberkulose) skal anmeldes på de dertil beregnede blå blanketter, der adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales portoen af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes samlet i eet omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invalidere rentenyder«, »aldersrentenyder«, »rentier«, o. l. bør suppleres med oplysning om afdødes tidligere erhverv.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, forsåvidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

Thisted amtslægekreds

består af Thisted amt med undtagelse af Thyborøn, der hører til Ringkøbing amtslægekreds. Thisted amtslægekreds har et areal på 23.515 ha. Dens kystlinie er 534 km. Ved folketællingen den 15. juni 1945 var amtslægekredsens folketal 88.113. Den er delt i 2 lægekredse:

Thisted lægekreds (amtslæge L. Folke, Skovgade 20, Thisted, træffes kl. 12½—14½, undt. lørdag, tlf. 78) bestående af Thisted købstad og 38 sognekommuner (64 sogne) med et folketal på 59.469, og

Morsø lægekreds (kredslæge A. Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M., træffes kl. 12½—14, tlf. 180) bestående af Nykøbing M. købstad og 14 sognekommuner (31 sogne) med et folketal på 27.196.

Befolkningsforhold

Tabel I.

Folkemængden samt antallet af fødte og døde i 1950

	Folke- mængde ¹⁾	Levendefødte				Dødfødte ²⁾				Døde ²⁾				Fødsels overskud ²⁾	
		M.	Kv.	Sum	% af folket.	M.	Kv.	Sum	% af fødte	M.	Kv.	Sum	% af folket.	Antal	% af folket.
Thisted købstad	9225	103	103	206	22,3	1	1	2	1,0	95	71	166	18,0	40	4,3
Nykøbing M. købstad	9154	127	96	223	24,4	0	1	1	0,5	73	76	149	16,3	74	8,1
Købstæderne ialt . . .	18379	230	199	429	23,3	1	2	3	0,7	168	147	315	17,1	114	6,2
Thisted landkreds . .	50244	496	475	971	19,3	8	9	17	1,8	215	187	402	8,0	569	11,3
Morsø landkreds . . .	18042	160	181	341	18,9	5	3	8	2,3	68	51	119	6,6	222	12,3
Landkredsene ialt . .	68286	656	656	1312	19,2	13	12	25	1,9	283	238	521	7,6	791	11,6
Amtslægekredsen . .	86665	886	855	1741	20,1	14	14	28	1,6	451	385	836	9,6	905	10,4

1) Folkeregistertal pr. 30/6 1950.

2) Ej korrigeret efter hjemsted, jvnfr. teksten paa næste side og tabel V over dødsårsagerne.

Antallet af levendefødte, der steg betydeligt under krigen, er siden faldet stærkt og nærmer sig nu førkrigstallene, — jfr. tabel II.

Antallet af døde er af normal størrelse. Som det fremgår af tabel V over dødsårsagerne, hvor også de uden for Thisted amt døde, der var hjemmehørende i amtet, er medregnede, er antallet ialt 849 (1949: 786).

Fødselsoverskuddet har været nedadgående de sidste år (jfr. tabel II), men ligger dog noget højere end før krigen.

Antallet af dødfødte lå ligesom i fjor forholdsvis lavt.

Folkemængden er ikke steget væsentligt i de senere år og er endnu ca. 1500 mindre end ved folketællingen i 1945, idet mange, der havde haft arbejde for tyskerne, atter flyttede herfra efter krigen.

Tabel II.

Levendefødte og fødselsoverskud i forhold til folketallet.

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i hele landet
1930—34 incl.	19,9	9,2	7,1
1935—39 incl.	19,2	8,7	7,2
1940—44 incl.	21,9	11,8	10,2
1945	24,8	15,0	13,2
1946	23,5	13,5	13,3
1947	23,2	14,0	12,5
1948	21,4	13,5	11,7
1949	20,7	11,7	10,0
1950	20,1	10,4	

Ifølge *jordemoderprotokollerne* har amtets jordemødre i 1950 assisteret ved 1761 fødsler. Af disse var

27 tvillingefødsler. Der har altså været

1734 fødende.

1690 fødsler var rettidige (fødselsvægt over 2500 gram), og

71 fødsler var for tidlige (fødselsvægt under 2500 gram).

1699 børn fødtes i ægteskab, og

62 børn fødtes uden for ægteskab, svarende til 3,5 % af samtlige fødsler, (1949: 3,2 %, 1948: 3,1 %, 1947: 2,2 %, 1946: 3,2 %, 1945: 5,8 %, 1944: 4,8 %, 1943: 3,7 %, 1942: 3,5 %, 1941: 3,9 %, 1940: 3,1 %, 1939: 3,5 %, 1938: 3,2 %).

- 1697 fødsler fuldendtes ved naturen.
 25 gange foretoges tangforløsning,
 23 gange foretoges fremtrækning, og
 5 gange foretoges vending.
 10 gange fuldendtes fødslen ved kejsersnit.
 14 gange foretoges løsning af moderkagen.
 488 gange anvendtes vefremkaldende stoffer.
 1713 af de fødte børn levede,
 40 børn døde ved naturlig fødsel, og
 8 børn døde ved fødsel, hvor der anvendtes kunsthjælp.
 1209 gange anvendtes bedøvelse. Antallet af fødsler, hvor bedøvelse anvendes, er i de senere år steget meget stærkt: fra 9 % i 1935 til 69 % i 1950.
 266 af fødslerne foregik på sygehus. Her anvendtes kunsthjælp i 49 tilfælde og gaves bedøvelse i over 90 % af tilfældene.

Oversigt over dødsfaldene

(dødfødte ikke medregnede)

Af de i købstæderne hjemmehørende personer døde i 1950: 210, af de i landkommunerne hjemmehørende: 639, ialt 849 døde, jfr. tabel V.

Således *beregnet efter hjemsted* bliver dødeligheden 9,8 ‰ i hele amtet (1949: 9,1 ‰), fordelt med 9,4 ‰ i landkommunerne og 11,4 ‰ i købstæderne. For hele landet genfindes en tilsvarende højere dødelighed i byerne end på landet, hvilket hovedsagelig skyldes, at mange mennesker fra landet flytter til byerne, når de bliver gamle.

Tabel III.

Dødsfaldenes fordeling efter alder og køn.

	0—1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år mænd	15—64 år kvinder	over 65 år mænd	over 65 år kvinder	ialt
Købstæderne	7	4	2	29	19	76	73	210
Landkommunerne ..	54	4	5	71	72	233	200	639
Amtslægekredsen ..	61	8	7	100	91	309	273	849

Tabel IV.

Spædbørnsdødeligheden.

I alderen under 1 år døde pr. 100 levendefødte:

	1950	1949	1948	1947	1946	1945
Købstæderne . .	1,6	3,0 (3,6)	1,2 (3,5)	4,7 (4,0)	4,7 (5,0)	3,7 (5,4)
Landkomm. . . .	4,1	4,0 (3,6)	3,4 (3,6)	4,7 (4,1)	4,6 (4,3)	6,0 (4,4)
Amtslægekr. . .	3,5	3,2 (3,5)	2,9 (3,5)	4,7 (4,1)	4,7 (4,6)	5,4 (4,8)

Som det ses af tabel IV, hvor de tilsvarende tal for hele landet er tilføjjet i parantes, har spædbørnsdødeligheden været ret lav de sidste 3 år og særlig i købstæderne, hvor der er spædbørnssundhedsplejersker.

De hyppigste dødsårsager (se tabel V) har som sædvanlig været: sygdomme i hjerte og kredsløbsorganer 281 (1949: 236) og kræft 144 (120), medens alderdomssvækkelse med 36 (44) og lungebetændelse med 46 (45) er sjældnere dødsårsager.

Ved ulykkelig hændelse døde i amtslægekredsen 3,1 pr. 10.000 indb.
i hele landet (1949) 4,2 „ „ „

Ved selvmord døde i amtslægekredsen 1,5 pr. 10.000 indbyggere.
i hele landet (1949) 2,5 „ „ „

Af kræft døde i amtslægekredsen 16,6 pr. 10.000 indb.
i hele landet (1949) 15,5 „ „ „

Dødsfaldene af kræft i amtslægekredsen udgjorde..... 17,0 % af samtl. dødsfald.
Dødsfaldene af kræft i hele landet
(1949) udgjorde 17,4 % af samtl. dødsfald.

I 1950 udstedtes der ikke dødsattester af *ligsynsmænd* (1949: 2). Endnu for en halv snes år siden blev 15 % af samtlige dødsattester i landkommunerne udstedt af ligsynsmænd.

Tabel V.

Dødsårsagerne i året 1950

i Thisted amtslægekreds

	Thisted købstad	Ny- købing købstad	Thisted landkr.	Morsø landkr.	Ialt
1. Misdannelser og spædbørnssygdomme	3	1	20	6	30
2. Alderdomssvaghed	4	7	17	8	36
3. Tyfoid Feber	”	”	”	1	1
4. Paratyfus	”	”	”	”	”
5. Epidemisk hjerne- og rygmærvsbetændelse	1	”	”	”	1
6. Skarlagensfeber	”	”	”	”	”
7. Kighoste	”	”	”	”	”
8. Difteri	”	”	”	”	”
9. Dysenteri	”	”	”	”	”
10. Influenza	”	”	2	2	4
11. Mæslinger	”	2	”	”	2
12. Børnelammelse	”	”	1	”	1
13. Epidemisk encefalitis	1	”	”	”	1
14. Lungetuberkulose	”	”	3	1	4
15. Anden tuberkulose	”	1	2	2	5
16. Syfilis	”	”	”	”	”
17. Andre infektionssygdomme	”	”	3	3	6
18. Kræft	19	17	74	34	144
19. Andre svulster	”	2	5	3	10
20. Sygdomme i blodet og stofskiftesygdomme	5	8	15	5	33
21. Sygdomme i nervesystem	16	14	54	23	107
22. Hjertesygdomme	34	40	135	34	243
23. Andre sygdomme i kredsløbsorganer	2	1	26	9	38
24. Katarrhalsk lungebetændelse	2	5	28	7	42
25. Krupøs lungebetændelse	1	1	”	2	4
26. Andre sygdomme i åndedrætsorganer	1	1	3	2	7
27. Sygdomme i fordøjelsesorg. (incl kolerine)	4	1	23	13	41
28. Sygdomme i urin- og kønsorganer	2	2	23	7	34
29. Barselfeber	”	”	”	”	”
30. Andre sygdomme ved svangerskab og fødsel samt i barselsseng	”	”	1	1	2
31. Sygdomme i ydre organer	1	1	2	1	5
32. Kronisk alkoholisme	”	1	”	”	1
33. Andre kroniske forgiftninger	”	”	”	”	”
34. Ulykkestilfælde, mord og drab	”	3	17	7	27
35. Selvmord	4	2	4	3	13
36. Ukendt dødsårsag	”	”	6	1	7
	100	110	464	175	849

Skematisk sygeliste for år 1950 for bykommunerne i Thisted amtslægekreds

Tabel VI.

Folkemængden var i året 1950 pr. 30. juni: 18.379

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele året	De syges alder					I alt	Fortællers års sum
														Under 1 år	1-4 år	5-14 år	15-64 år	65 år og derover		
														M.	K.	M.	K.	M.		
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	2	"	"	"	2	"	1	1
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	"
3. Epidemisk Meningitis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	1	"
4. Børnelammelse {u. m. lammelser	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	1	2	"	"	3	6
5. Australsk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
6. Dysenteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Difteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
9. Skarlagenfeber	"	"	"	"	"	"	"	2	9	4	1	"	31	"	11	19	1	"	31	106
10. Barselfeber	"	3	3	1	3	2	3	2	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2
11. Blæreudslæt hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	"	4
12. Stivkrampe	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
13. Mæslinger	1	"	"	"	"	"	68	76	86	193	47	5	511	20	192	290	6	3	511	159
14. Røde Hunde	39	64	39	12	8	10	2	6	2	"	"	"	13	10	3	"	"	"	13	4
15. Skalkopper	5	3	3	"	2	1	"	"	2	"	"	"	179	5	88	84	2	"	179	78
16. Kighoste	1	2	6	1	2	1	"	"	1	"	2	"	18	2	13	3	"	"	18	433
17. Færesyge	111	96	57	51	52	63	25	57	48	73	111	143	21	38	188	311	450	509	21	15
18. Influenza	131	83	74	59	88	75	84	99	104	79	110	57	1043	38	228	294	255	226	1043	1466
19. Halsbetændelse	204	106	40	39	67	57	19	18	42	62	277	93	1024	52	192	198	208	82	1024	1119
20. Bronchitis	37	20	15	32	24	18	10	20	15	34	89	22	336	32	104	56	37	47	89	1066
21. Katarrhals Lungebetændelse	5	20	3	12	11	3	6	3	4	8	12	5	92	5	7	18	32	23	38	338
22. Krupøs Lungebetændelse	1	9	16	20	6	1	14	34	28	6	3	4	142	9	49	32	21	29	4	63
23. Kolerie	"	"	"	"	"	"	3	1	4	1	"	"	31	"	2	14	8	"	31	139
24. Smitssom Gulsot	1	5	2	4	3	6	3	1	4	3	"	"	10	"	"	2	6	"	10	29
25. Gigtfeber	"	2	3	5	2	"	1	1	"	2	1	"	22	"	"	"	"	"	31	11
26. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"	6	2	"	"	"	"	"	"	7	10	"	8
26a. Kalvekastningsfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	3	"	"
Sum	536	415	263	241	281	261	237	322	354	468	1356	335	5069	203	1093	1335	1031	1069	156	5047
27. Gonorrhoe	1	3	5	2	"	2	3	3	"	1	3	5	28	"	"	"	15	12	1	28
28. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	65
29. Syphilis	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	3
30. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
31. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
32. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
33. Fnat	16	10	7	"	3	6	3	2	"	15	10	1	73	1	11	20	19	18	"	93

Skematisk sygeliste for år 1950 for landkommunerne i Thisted amtslægekreds

Tabel VII. Folkemængden var i året 1950 pr. 30. juni: 68.286

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele året	De syges alder						I alt	Forrige års sum	
														Under 1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år		65 år og derover			
																	M.	K.				M.
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	"	"	1	"
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	4
3. Epidemisk Meningitis	"	"	"	"	1	"	"	2	"	2	"	"	5	1	3	"	"	"	"	"	5	3
4. Børnelammelse (m. lammelser u.)	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	3	"	3	"	"	"	"	"	3	2
5. Australisk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	7
6. Dysenteri	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Difteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
9. Skarlagensfeber	12	11	7	2	3	6	7	6	16	23	12	6	111	5	41	59	3	3	"	"	111	124
10. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	"	2	"	"	"	2	"	"	"	2	10
11. Blæreudslæt hos nyfødte	"	"	"	1	2	"	"	1	"	2	1	"	9	"	"	"	"	"	"	"	9	"
12. Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	1	"
13. Mæslinger	21	20	9	9	3	15	36	31	12	20	54	31	261	20	101	129	7	4	"	"	261	629
14. Røde Hunde	3	4	8	4	8	2	2	3	6	8	4	2	54	4	23	23	4	4	"	"	54	24
15. Skalkopper	38	63	78	46	63	34	16	8	1	1	18	19	386	36	127	193	19	10	1	"	386	133
16. Kighoste	3	5	3	2	9	3	16	3	16	6	17	6	70	13	30	22	"	5	"	"	70	1327
17. Færesyge	2	3	5	2	12	16	11	1	3	1	4	"	60	12	22	19	6	1	"	"	60	217
18. Influenza	174	161	139	115	72	69	43	102	178	159	1451	407	3070	39	228	601	1021	994	95	92	3070	2338
19. Halsbetændelse	221	165	179	152	145	132	126	188	210	167	295	138	2118	122	438	638	464	446	6	4	2118	2170
20. Bronchitis	363	236	283	270	240	170	96	108	198	182	577	272	2995	346	558	489	575	616	191	220	2995	3048
21. Katarhalsk Lungebetændelse	125	68	112	74	81	63	20	29	18	40	154	83	867	169	229	118	91	111	64	85	867	873
22. Krupøs Lungebetændelse	15	12	15	11	11	5	4	3	2	9	11	3	101	3	21	45	23	6	3	101	118	118
23. Kolerine	29	49	54	50	49	66	48	133	114	32	17	22	663	137	135	117	127	119	12	16	663	628
24. Smitstom Gulsot	5	8	5	3	5	4	2	8	9	5	5	5	64	4	13	17	17	10	3	64	85	85
25. Gigtfeber	8	7	5	4	8	9	2	1	4	5	2	4	59	"	"	4	23	31	1	1	59	56
26. Rosen	10	8	7	7	4	6	4	8	8	8	10	4	84	"	1	4	20	39	2	18	84	67
26a. Kalvekastningsfeber	1	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	2	"	"	"	2	2
Sum	1030	820	911	753	717	597	419	636	800	673	2632	1003	10991	902	1934	2456	2439	2430	388	442	10991	11866
27. Gonorrhoe	2	"	"	2	4	1	3	1	7	2	"	"	22	"	"	"	12	10	"	"	22	43
28. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
29. Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
30. Medfødt Syphilis	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	"	"	1	4
31. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
32. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
33. Fnat	44	30	64	20	14	20	10	12	44	29	45	33	365	5	43	116	104	96	"	1	365	430

Infektionssygdomme

Det samlede antal af de på ugelisterne anmeldte tilfælde af infektionssygdomme var lidt lavere end i fjor, men ligger dog forholdsvis højt.

	1950	1949	1948	1947	1946	1945	1944
Købstæderne	5069	5047	3718	3182	3683	3717	3969
Landkommunerne	10991	11866	10733	9586	11455	9899	12896
Amtslægekredsen ..	16060	16913	14451	12768	15138	13616	16865

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1950	1949	1948	1947	1946	1945	1944
Købstæderne .	27,6 %	27,5 %	20,5 %	17,7 %	20,5 %	20,4 %	21,7 %
Landkommuner.	16,1 %	17,4 %	15,8 %	14,1 %	16,9 %	14,2 %	18,8 %
Amtslægekreds.	18,5 %	19,5 %	16,8 %	14,9 %	17,6 %	15,5 %	19,4 %

Når det samlede antal af akutte infektionssygdomme ligesom i fjor ligger forholdsvis højt, skyldes det hovedsagelig, at forkølelsessygdomme (bronkitis og halsbetændelse) var udbredte, og at der i årets sidste måneder optrådte en udbredt influenzaepidemi. Af børnesygdommene optrådte kun mæslinger epidemisk i sommermånederne. Om de vigtigste infektionssygdomme kan oplyses følgende:

Tyfus (febris typhoidea): I august optrådte 2 tilfælde i Nykøbing og 1 på landet på Mors. Sidstnævnte patient døde, medens de to andre kom sig og blev bacilfri. Det lykkedes ikke at påvise smitekilden til det første tilfælde, men det opklarede, at de to andre var smittet af en indtil da ukendt tyfusbacilbærer. Den pågældende var kort før sygdommens udbrud vært ved en større bryllupsfest, hvori deltog 212 gæster, som alle senere undersøgtes med blodprøver (bacilbærerwidal) og for 21 personers vedkommende tillige med afføringsprøver. Den nu påviste tyfusbacilbærer led i 1942 af tyfus og har adskillige gange siden på grund af tyfustilfælde i kvarteret været mistænkt for at være bacilbærer og undersøgt med henblik herpå; først nu lod det sig fastslå.

I Nykøbing kendes nu 4 tyfusbacilbærere, der alle er meddelt sundhedsstyrelsens vejledning og holdes under kontrol. I Thisted lægekreds findes ingen kendte tyfusbacilbærere.

Paratyfus (febris paratyphoidea B.) optrådte med 1 tilfælde i Nykøbing, der kom sig og blev bacilfri. I Nykøbing findes en paratyfusbacilbærer, som dog ikke har haft nogen forbindelse med det nævnte, nye paratyfustilfælde. I Thisted lægekreds blev kredsens eneste paratyfusbacilbærer smittefri efter at have fået fjernet sin galdeblære.

Smitsom hjerne- og rygmærvsbetændelse (meningitis cerebrospinalis epidemica) forekom i 5 tilfælde, alle i Thisted lægekreds (3) med 1 dødsfald.

Børnelammelse (poliomyelitis anterior acuta) optrådte som de sidste år med få og spredte tilfælde. I Morsø lægekreds forekom 1 og i Thisted lægekreds 10 tilfælde (13), deraf de 5 med lammelser og 1 dødsfald.

Australsk sovesyge (encefalitis epidemica acuta) er ikke anmeldt de sidste 5 år. En patient, som tidligere angrebes af sygdommen, døde i år.

Difteri (diphtheria) forekom ligesom de to forudgående år overhovedet ikke.

Skarlagensfeber (scarlatina) optrådte med 142 tilfælde (230) jævnt fordelt over året og i landsdelen. Kun i 7 tilfælde angrebes voksne af sygdommen. Med den nu anvendte penicillinbehandling kan de fleste patienter behandles hjemme. Der var ingen dødsfald.

Stivkrampe hos nyfødte (tetanus neonatorum) forekom i 1 tilfælde (0) med dødelig udgang.

Mæslinger (morbilli) optrådte epidemisk i Nykøbing i sommermånederne og iøvrigt jævnt fordelt over året. Ialt anmeldtes 772 tilfælde (698) med 2 dødsfald. Lungebetændelse optrådte ret hyppigt som komplikation til sygdommen.

Kighoste (tussis convulsiva) forekom kun spredt og med få tilfælde, ialt 79 (1760), og uden dødsfald.

Influenza (influenza) anmeldtes i årets måneder nogenlunde jævnt, indtil der i november optrådte en pludselig og voldsom stigning (2262 anmeldte tilfælde). Lungebetændelse var en ret hyppig komplikation, men medførte dog kun 4 dødsfald.

Halsbetændelse (angina tonsillaris) anmeldtes ligesom i fjor (3289) forholdsvis hyppigt, med 3161 tilfælde jævnt fordelt over året.

Bronkitis (tracheo-bronchitis) er meget udbredt i landsdelen og anmeldtes i år med 4019 tilfælde (4114).

Katarrhalsk lungebetændelse (bronchopneumonia og bronchitis capillaris) optrådte som i fjor (1211) forholdsvis hyppigt og an-

meldtes med 1203 tilfælde, til dels som komplikation til mæslinger og influenza. Som følge af den moderne behandling med sulfonamider og penicillin var dødeligheden i år så lav som 3,5 %, medens den i 1937 var 13,9 %. Af sygdommens 42 dødsfald forekom 13 hos spædbørn og 24 hos gamle over 65 år, tilsammen 37.

Krupøs lungebetændelse (pneumonia crouposa) anmeldtes i 193 tilfælde (185) med 4 dødsfald (4).

Kolerine (gastroenteritis acuta infektiosa) anmeldtes i årene før krigen med 7—800 tilfælde årligt, men steg under krigen til omkring 2000 tilfælde årligt. Hyppigheden er siden atter faldet, således at man de sidste 3 år har været nede på førkrigstal. Tilfælde af gastroenteritis maligna er ikke anmeldt.

Smitsom gulsot (hepatitis epidemica acuta), der før krigen kun optrådte med en snes tilfælde årligt, steg indtil 1944 til 800 tilfælde; siden er hyppigheden atter aftaget, således at der i år anmeldtes 95 tilfælde (114).

Kalvekastningsfeber (febris undulans) optrådte ligesom i fjor kun med 2 tilfælde.

Fnat (scabies) er stærkt på retur og anmeldtes i år med 438 tilfælde (523).

Kønssygdomme.

Gonorrhoea anmeldtes med 50 tilfælde (28 mænd og 22 kvinder), kun halvt så hyppigt som i fjor (108).

Af *syphilis* (s. acquisita) anmeldtes 1 tilfælde (7) og af *medfødt syphilis* (s. congenita) 1 tilfælde (0).

Af nedenstående oversigt over kønssygdommenes hyppighed i de sidste 11 år ses den stærke stigning mod krigens slutning og den nedgang, der siden er indtrådt.

	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Gonorrhoea	14	31	73	106	246	186	139	127	76	108	50
Syphilis	4	3	4	25	55	43	35	14	22	7	1

Vederlagsfri behandling af kønssygdomme er foretaget af embedslægerne og de to visiterende læger i det omfang, der fremgår af følgende skema. Opsporingen af smitekilder har ikke voldt sådanne vanskeligheder, at det har været nødvendigt at ty til politiets hjælp.

	Gonorrhoea		Syphilis		Observation		Ialt
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
Amtslægen i Thisted	15	15	13	9	27	7	86
Kredslægen i Nykøbing	14	7	12	8	24	9	74
Dr. E. Pedersen, Fjerritslev .	4	4	3	5	10	2	28
Dr. E. Toft, Vestervig	0	1	2	3	0	0	6
Ialt..	33	27	30	25	61	18	194

Tuberkulose.

Nye tilfælde af lungetuberkulose anmeldtes i Thisted lægekreds hos 29 personer: 12 mænd og 17 kvinder, og i Morsø lægekreds hos 19 personer: 11 mænd og 8 kvinder. Tillige indberettedes 2 dødsfald (1 mand i Thisted lægekreds og 1 kvinde i Morsø lægekreds) af lungetuberkulose, som ikke tidligere var anmeldt som tuberkulose-tilfælde. Ialt er der således i år anmeldt 50 tilfælde af lungetuberkulose: 24 mænd og 26 kvinder (1949: 45 tilfælde). Gennemsnitlig anmeldtes i tiåret 1938—47 51 nye tilfælde årlig.

Som det ses af tabel V over dødsårsagerne er der i 1950 blandt hjemmehørende i Thisted amt død 4 personer af lungetuberkulose og 5 af anden tuberkulose, ialt 9. Beregnet pr. 10.000 indbyggere var *tuberkulosedødeligheden* i år så lav som 1,0 (i tiåret 1936—45 var den gennemsnitlig 3,8). Tuberkulosedødsfaldene udgjorde 1,1 % af samtlige dødsfald.

Tuberkulosestationernes virksomhed omtales senere i et særskilt afsnit.

Andre kroniske sygdomme: Kræft og sukkersyge synes at optræde med samme hyppighed i Thisted amt som i landet som helhed. Gigttilidelser, kronisk bronkitis og asthma forekommer skønsmæssigt forholdsvis hyppigt her i amtet.

Forgiftninger: På amtets sygehuse er behandlet ialt 38 akute forgiftninger, nemlig: sovemiddelforgiftning 18 (12 i selvmordsøjemed), codein 3, acetylsalicylsyre 2, bly 1, sanocrysin 1, anilin 1, petroleum 2, kulilte 2, alkohol 6, svampeforgiftning 1 og hugormebid 1. I 3 tilfælde førte forgiftningerne til døden.

Overførte dyresygdomme er ikke indberettet ud over de nævnte tilfælde af kalvekastningsfeber.

Oversigt over belægningsforholdene m. v. på sygehusene i Thisted amt i 1950

Tab. I VIII.

	By og amts- sygehuset i Thisted		By- og amts- sygehuset i Nykøbing	Amtssyge- huset i Fjerritslev	Amtssyge- huset i Koldby	Amtssyge- huset i Vestervig	Amtssyge- huset i Hvidbjerg
	med. Afd.	kir. Afd.					
<i>Antal sengepladser, ialt</i>	85	100	88	35	25	21	12
a) medicinsk-kirurgiske	59	100	68	25	17	16	6
b) epidemiske	26	0	20	10	8	5	6
<i>Funktionærer, ialt</i>	107		87	21	9	16	8
a) Læger	8		5	1	1	1	1
b) Sygeplejersker og elever	47		40	10	5	9	2
c) andre funktionærer	52		42	10	3	6	5
<i>Patienter ved årets begyndelse</i> ...	50	46	65	17	21	16	2
<i>Indlagte i årets løb, ialt</i>	1055	2234	2043	417	354	503	168
a) medicinsk-kirurgiske	1005	2234	2020	417	352	501	168
b) epidemiske	50	0	23	0	2	2	0
<i>Døde</i>	45	53	79	22	11	11	6
<i>Antal sygedage, ialt</i>	22553	31288	41360	8705	8397	9727	2245
a) medicinsk-kirurgiske	22043	31288	41105	8705	8368	9685	2245
b) epidemiske	510	0	255	0	29	42	0
<i>Daglig gennemsnitsbelægning</i> . .	61,8	85,7	113,3	23,8	23,0	26,6	6,2
a) på medicinsk-kirurgisk afd. . .	60,4	85,7	112,6	23,8	22,9	26,5	6,2
b) - epidemisk afdeling	1,4	0	0,7	0	0,1	0,1	0
<i>Antal operationer</i>	0	1884	1161	153	133	221	71
<i>Antal kostdage (finansår 1949/50)</i> .	86628		67271	16405	12389	15791	4583
	kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
<i>Udgift pr. kostdag</i>	1,57		1,87	2,00	1,94	1,63	1,56
<i>Driftsudgifter (finansår 1949/50)</i> .	1158170,00		893172,84	170734,79	116864,50	147629,35	50681,68
1) heraf lønningskonto	590607,45		439614,16	65480,00	45680,62	45394,29	29904,75
2) - forplejningskonto	135591,26		126094,28	32837,68	23982,90	25685,31	7149,78
<i>Daglig driftsudgift pr. patient</i> . .	22,07		21,06	17,36	14,27	14,28	22,67
<i>Driftsindtægt (finansår 1949/50)</i> .	1167324,12		893172,84	170734,79	128060,75	145497,63	50681,68
1) heraf indtægt ved kur og pleje	256954,70		202906,50	42335,22	37051,79	47549,25	9839,50
2) andre indtægter	90061,78		32373,73	128399,57	9008,96	4948,38	1839,77
3) Tilsk fra stat, amt og kommuner	820307,64		657892,61	-	82000,00	93000,00	39002,41

Sygehuse m. v.

Angående belægningsforholdene m. v. på amtets sygehuse henvises til den skematiske oversigt i tabel VIII.

Som omtalt i forrige års medicinalberetning findes i sygehusene i Thisted amt 4,7 sengepladser pr. 1.000 indbyggere, medens der i Danmark som helhed er 6,1 sengepladser pr. 1.000 indbyggere. Amtet mangler ca. 120 sengepladser for at nå op på gennemsnittet her i landet, og sengepladsernes antal er ikke forøget siden 1926, da Thisted sygehus udvidedes.

Antallet af behandlede patienter pr. år er imidlertid steget ganske væsentligt (ca. 40 %) i de sidste 10 år, idet patientskiftet er langt hurtigere nu. Patienternes gennemsnitlige liggetid på sygehusene er i dette tidsrum faldet fra 31 dage til 21 dage, dels som følge af den hurtigere og mere effektive behandling, der nu kan ydes, men også på grund af den pladsmangel, som sygehusene stadig må kæmpe med. På Thisted sygehus, kir. afd., var den gennemsnitlige liggetid i år så lav som 14,4 dage.

By- og amtssygehuset i Thisted består af en kirurgisk og en medicinsk afdeling (oprettet 1944), og knyttet til sidstnævnte en diagnostestation for medicinske sygdomme, hvor 104 patienter undersøges ambulant (1949: 116); på sygehusets centrallaboratorium foretoges 868 (802) undersøgelser efter henvisning fra de praktiserende læger i amtet. I en særskilt bygning er indrettet en afdeling med 10 sengepladser for øre-, næse- halssygdomme ledet af ørelæge P. J. Bertelsen; afdelingens patientbelægning indgår statistisk i den kirurgiske afdelings tal. Øjenlæge Finn Sjøntoft har indlæggelses- og behandlingsret på sygehuset. Dette har i de sidste år udviklet sig i retning af et centralsygehus, men trænger endnu til en røntgen-specialist for at blive helt tidssvarende. En bolig for sygeplejersker og elever er under opførelse.

Også ved *by- og amtssygehuset i Nykøbing* er en ny funktionærbolig opført. Sygehusets medicinske patienter tilses ugentlig af overlæge Holger E. Nielsen, Thisted.

Ved *de mindre amtssygehuse* i Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg er der ikke sket bygningsmæssige ændringer i årets løb. Amtsrådet har vedtaget planer om tilbygning til Fjerritslev og Vestervig sygehus af tuberkulosestationslokaler og nye operationsstuer.

Som tidligere nævnt foregik ialt 266 *fødsler* (15 % af samtlige i amtet) på *sygehusene*. 57 fødende var indlagt i Thisted sygehus,

78 i Nykøbing sygehus, 50 i Fjerritslev sygehus, 24 i Koldby sygehus, 40 i Vestervig sygehus og 17 i Hvidbjerg sygehus.

I Snedsted og Hundborg findes private »Hvilehjem« for gamle og kronisk syge. Sidstnævnte er udvidet og moderniseret i år.

Økonomiske forhold har medført, at *Johnsens rekreatiohjem* i Thisted, der havde plads til 17 rekonvalescenter, måtte lukkes i 1948. Hjemmets lukning føles af befolkningen og lægerne som et smerteligt savn.

Ved *de gamles hjem i Nykøbing M.* findes en sygeafdeling med 20 Sengepladser.

I *alderdomshjemmet i Thisted* indrettedes i 1948 to sygestuer.

Foranstaltninger mod sygdomme

Angående *tuberkulosestationernes virksomhed* henvises til overlæge Bindselevs beretning herom side 19.

Hjemmesygeplejen besørgeres i Thisted og Nykøbing af sygeplejersker ansat af sygekassen og af diakonisser ansat under menighedsplejen i Thisted og sygeplejeforeningen i Nykøbing. I landkommunerne ansættes hjemmesygeplejersker af de stedlige sygeplejeforeninger og lønnes i det væsentlige ved tilskud fra sygekasse og kommune. På Mors er der hjemmesygeplejersker i samtlige kommuner, medens der i Thisted lægekreds findes 6 kommuner, der ikke har nogen sygeplejeforening eller sygeplejerske. Adskillige mindre kommuner er i årets løb gået i samarbejde med nabokommuner om ansættelse af hjemmesygeplejersker, f. eks. Bedsted-Grurup og Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg, Skjoldborg-Kallerup og Haring-Stagstrup, Hassing-Villerslev og Visby-Heltborg, Ø.-V. Assels og Ørding, Lødderup-Elsø og Vejerslev-Blidstrup kommuner. I Hunstrup og Østerild kommuner, som i mange år ikke har haft en hjemmesygeplejerske, er der nu bestræbelser i gang på at træffe en fælles ordning. Mange af sygeplejerskedistrikterne er nu så store, at hjemmesygeplejerskerne har bil.

Sundhedsplejersker. Den i 1944 ansatte sundhedsplejerske for *Thisted købstad* og landsogn har i årets løb aflagt 3497 besøg (3662) i 202 hjem med spædbørn (213). Kun 2 hjem ønskede ikke at modtage sundhedsplejersken. 98 børn henvistes til læge. I *Nykøbing* har

den i 1947 ansatte sundhedsplejerske i årets løb aflagt 3260 besøg i 179 hjem. 12 hjem (8) ønskede ikke sundhedsplejerskens bistand. 95 børn henvistes til at søge læge.

Der er ikke børneplejestation i Thisted amt og ingen sundhedsplejersker på landet, hvor de er lige så tiltrængt som i byerne. Selv om man skal være varsom med at drage statistiske sammenligninger mellem små befolkningsgrupper, er det dog påfaldende, at spædbørnsdødeligheden i amtets købstæder, hvor man har sundhedsplejersker, i de sidste 3 år kun har været halvt så stor som i landkommunerne. I sundhedsmæssig henseende ville det være et stort gode, om landkommunerne i fællesskab antog sundhedsplejersker, som inden for passende distrikter kunne virke både som spædbørns- og skole-sundhedsplejersker.

Livredning og sygetransport foretages af Falcks redningskorps, der har stationer i Thisted, Nykøbing, Hurup og Fjerritslev, og af Zoneredningskorpset i Nykøbing. Korpset er veludrustede med materiel og personel.

Dansk Røde Kors opstiller i sommermånederne redningsmateriel på badestrandene ved Thisted, Hansted, Vildsund og Klitmøller. Arbejdernes Samaritterforbund har i sæsonen vagthold på Nykøbing badestrand.

Karantænehospitaler eller andre permanente karantæneforanstaltninger findes ikke i amtet.

Rottebekæmpelsen foretages i købstæderne ved giftudlægning 2 gange årlig og iøvrigt efter behov. Man antager, at kun 1 % af ejendommene i Thisted har rotter. — For landkommunernes vedkommende haves ingen opgørelse over rotteplagens omfang eller bekæmpelsens effekt. Indenrigsministeriets konsulent i rottesager, magister Kaiser, afholdt i efteråret instruktionsmøder om rottebekæmpelsen for repræsentanter fra samtlige landkommuner.

Som omtalt i fjor har overlæge Holger Nielsen, Thisted, indledet et samarbejde med dr. phil. S. L. Tuxen vedrørende *bekæmpelse af hudlidelsen »Augustknopper«*, der her i landet kun synes at forekomme i Thisted og omegn, og som skyldes en midelarve, *leptus autumnalis*, der findes i jorden. Forsøgene fortsattes i sommermånederne, hvor augustknopperne er en virkelig plage for mange mennesker.

Bekæmpelse af lus er siden 1942 foretaget med bistand af hjemme-sygeplejerskerne på landet og dertil særligt antagne sygeplejersker i købstæderne. Samtlige skolebørn er eftersat mindst een gang årligt, og de angrebne børn og deres familie er behandlet af syge-

plejerskerne. Fra i år er eftersynet indgået som et led i skolelægerens årlige undersøgelse. I de senere år har der overalt i amtet været en bemærkelsesværdig nedgang i luseplagens omfang undtagen i Nykøbing. Her foretoges i årets løb to eftersyn af børnene i folkeskolen med efterfølgende behandling. Ved eftersynet i foråret havde 20 % af børnene lus, i efteråret 10 %.

Vaccination.

Embedslægerne har i købstæderne vaccineret 281 børn mod *kopper* og på landet 1473 børn; af de praktiserende læger vaccineredes ca. 250 børn. Komplikationer af betydning forekom ikke. Ingen børn fritoges for koppevaccination. Sygehus- og desinfektionspersonale er ikke revaccineret.

Calmettevaccination udførtes af praktisk taget alle tuberkulin-negative skolebørn og endvidere i stort omfang blandt småbørn og voksne i forbindelse med Folketuberkuloseundersøgelsen i sommeren 1950.

Difteri- og stivkrampevaccination udføres af de praktiserende læger i betydeligt antal som led i helbredsundersøgelserne af børn i alderen 0—7 år. Af skolelægerens beretninger fremgår, at 96 % af skolebørnene er vaccineret mod difteri.

Kighostevaccination udførtes af de praktiserende læger på ca. 200 børn (600).

Mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er vaccination kun foretaget på nogle personer, der skulle rejse udenlands.

Desinfektion

i anledning af tuberkulose og tyfus er udført som formalindamp-desinfektioner — efter tyfustilfælde suppleret med klorkalkdesinfektion af klosetter m. v. Mod kroppluse og lopper er med god effekt anvendt et DDT-præparat.

For offentlig regning udførtes 12 desinfektioner mod tuberkulose, 4 mod tyfus og 1 mod kroppluse.

ÅRSBERETNING

FOR

THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

VED

GEORG BINDSLEV
OVERLÆGE, DR. MED

MOGENS HOLM
AFDELINGSLÆGE

CENTRAL

Krabbesholm sanatorium, Skive.
Lægerne træffes på telefon Skive 1075.

NYKØBING MORS

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 574.
Konsultation: hver fredag kl. 10—12.
1. og 3. torsdag i hver måned, kl. 15—16½.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver mandag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iverdrt på telefon Nykøbing 810.
Overlægen træffes (på tub. stationen) **for forespørgsler:**
1. onsdag i hver måned, kl. 14—15.

THISTED

Sygehuset; stationens telefon: Thisted 448.
Konsultation: hver mandag kl. 10½—12½.
2. og 4. torsdag i hver måned, kl. 14½—16.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver fredag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iverdrt på telefon Thisted 879.
Overlægen træffes (på tub. stationen) **for forespørgsler:**
1. onsdag i hver måned, kl. 16—17.

Tuberkulosestationerne er lukkede:

søn- og helligdage
grundlovsdag efter kl. 12
juleaftensdag
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmænd *H. Egedorf*, Thisted.
Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev*.
Afdelingslæge: *Mogens Holm*.
Reservelæge: *Kaj Larsen*.
Regnskabsfører: amtsfuldmægtig *Nissen*, amtskontoret, Thisted.
Sygeplejerske frk. *M. Brøgger*, Thisted, telefon 879.
Sygeplejerske frk. *K. Andersen*, Nykøbing M, telefon 810.

Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing M. og Thisted, med et samlet indbyggerantal på 86665. Der holdes faste konsultationer i Nykøbing og Thisted, det samlede antal fastaververtede konsultationsdage var 145. — Såsnart nye lokaler kan blive indrettet, vil der desuden blive holdt konsultationer regelmæssigt hver måned på sygehusene i Fjerritslev og i Vestervig.

Det samlede antal konsultationer i 1950 var 8602, konsultationerne fordeler sig på de 2 distrikter og for hele amtet som vist i de følgende tabeller.

Som led i den landsomfattende tuberkuloseundersøgelse, som Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse startede i 1950, foretoges i juni 1950 folketuberkuloseundersøgelse i Thisted amt; når hele undersøgelsen kunne gennemføres på 1 måned, skyldes det samtidigt arbejde af alle 4 røntgenvogne. Materialet fra denne store undersøgelse, hvorved ialt undersøgtes ca. 37000 personer, er endnu ikke færdigbearbejdet, således at det kan medregnes i nærværende årsberetnings oversigt over konsultationer og øvrige arbejde på stationerne*); derimod er i beretningen medtaget de ved folkeundersøgelsen fundne (ialt 25) tilfælde af lungetuberkulose samt alle de supplerende undersøgelser (stort foto, bacilundersøgelse etc.), som påviste røntgenforandringer på skærbillederne nødvendiggjorde, og som alle er foretagne af tuberkulosestationerne. — Den øvrige statistik vedrørende folkeundersøgelsen vil senere blive offentliggjort.

*) Når det samlede konsultationstal for 1950 (8602) er påfaldende meget lavere end for 1949, skyldes det netop for en stor del, at folkeundersøgelsestallene ikke er medregnet; mange personer, som ellers ville have ladet sig undersøge på tuberkulosestationen, har i 1950 benyttet sig af den nemmere lejlighed til undersøgelse, som folkeundersøgelsen frembød.

Antal konsultationer.

Tuberkulose- stationen i		1950	1949
Nykøbing	Land	1073	977
	by	1158	1617
	rækkeundersøgelser*)	409	4420
	Ialt:	2640	7014
Thisted	Land	2845	4748
	by	1434	2374
	rækkeundersøgelser*)	1683	7896
	Ialt:	5962	15018
Tilsammen Thisted amt	Land	3918	5725
	by	2592	3991
	rækkeundersøgelser*)	2092	12316
	Ialt:	8602	22032

*) uden folkeundersøgelsen.

Antal nyhenviste.

Tuberkulose- stationen i	1950	1949
Nykøbing	413	735
Thisted	873	1445
Ialt:	1286*)	2210

*) uden folkeundersøgelsen.

Henvisningen af de 1286 nye var foranlediget af:

Symptomer	hos 667
tuberkuløst milieu	„ 344
tidligere tuberkulose	„ 8
andre forhold	„ 267

I 1950 er, sammenlignet med foregående år, fundet følgende tilfælde af lungetuberkulose:

	1950	1949
+ TB i expectorat (direkte eller ved dyrkning)	29	23
+ TB i ventrikelskyllevand	21	12
lukket aktiv lungetuberkulose	10	6
Ialt	60	41

Fordeles de 60 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

Anledning til undersøgelsen	1950	1949
Symptomer	20	25
tuberkuløst milieu	10	11
folkeundersøgelsen	25	—
anden rækkeundersøgelse	1	1
anden tuberkulose eller tidligere tuberkulose	4	4
anden årsag	0	0

Tabellen viser, at den store forøgelse i antallet af nye tilfælde af lungetuberkulose i forhold til det foregående år for en meget stor del skyldes folkeundersøgelsen, samt at de fleste tilfælde af tuberkulose iøvrigt som tidligere er fundet ved undersøgelse af patienter, der henvises af de praktiserende læger på grund af symptomer, og ved undersøgelse af patienter i tuberkuløst milieu. Man må derfor stadig indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose.

Andre lidelser hos de undersøgte.

3 adenitis colli	2 meningitis tuberculosa
3 adenitis hil.	1 operatio thoracoplastica, seq.
7 BCG-komplikationer	1 pleuritis
10 Boecks sarcoid	31 pleuritis, seq.
2 bronchiectasia	1 pneumothorax art., seq.
1 diabetes mellitus	1 pneumothorax spontanea
1 ectasia aortæ	1 tuberculosis glandularum colli
1 empyema pleuræ, seq.	1 tuberculosis peritonæi
1 erythema nodosum	25 tuberculosis pulmonis vetus
36 infiltratio pulmonis	2 tuberculosis renis
3 lymfomata hil.	1 tuberculosis salpingis
6 morbus cordis	1 tumor mediastini

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

Tuberkuloseregister for Thisted amt.

	Tub. pulm	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1949	123	8	131
Tilgået tuberkuloseregisteret i 1950.....	6	2	8
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1950	60	7	67
Patienter, som er tilflyttet i 1950	4	0	4
Ialt indgået i tuberkuloseregisteret.....	193	17	210
Udgået af tuberkuloseregisteret ved årets udgang:			
Helbredt	4	0	4
Fraflyttet	2	0	2
Døde af tuberkulose	6	4	10
Døde af anden årsag	0	0	0
Ialt udgået af tuberkuloseregisteret.....	12	4	16
Overført til 1951	181	13	194

Af de 10 patienter (6 med tub. pulm. og 4 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1950, havde stationerne forinden kendskab til de 7, om de resterende 3 (1 tub. pulm. og 2 extrapulmonal tuberkulose) fik tub.stationerne først besked gennem dødsanmeldelsen.

Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. decbr. 1950.

1. Lungetuberkulose, +TB i 1950:					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Expectorant +TB	32	22	0	0	54
Ventrikelskyllevand +TB	16	17	2	5	40
tilsammen	48	39	2	5	94
2. Lungetuberkulose, tidligere +TB:					
Sidst bacillær i 1949.....	16	19	1	5	41
Sidst bacillær i 1948.....	9	12	1	0	22
Sidst bacillær i 1947.....	2	2	0	0	4
TB påvist før 1947	1	2	0	0	3
tilsammen	28	35	2	5	70
3. Lungetuberkulose, TB aldrig påvist:					
Aktiv i 1950	1	3	3	5	12
aktiv i 1949	2	1	0	1	4
aktiv i 1948	0	1	0	1	2
tilsammen	3	5	3	7	18
Lungetuberkulose ialt	79	79	7	17	182
4. Anden tuberkulose:					
Pleuritis serosa primaria.....	5	4	0	0	9
andre tub. sygdomme.....	0	3	0	0	3
tilsammen	5	7	0	0	12
Tuberkulosepatienter ialt	84	86	7	17	194

Som det fremgår af tabellen, har man endnu kun fået forbindelse med 3 af de mange patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose. De praktiserende læger og sygehusene erindres om den pligt, de siden 1. januar 51*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af lungetuberkulose, men også alle tilfælde af extrapulmonal tuberkulose, såsnart de er konstaterede, til amtets central-tuberkulosestation, Krabbesholm sanatorium pr. Skive.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 10000 indbyggere:

	1950	1949
Åbne tilfælde af lunge- tuberkulose (exp. +TB) .	6,2	5,8
Døde af lungetuberkulose	0,7	1,9

De bacillære patienter i amtet er såvidt muligt alle typebestemt. Tuberkulosestationerne har kendskab til 4 patienter med *bovin* infektion, deraf 1 nykonstateret i 1950.

Af de i 1950 i registeret indgåede 60 nye tilfælde af aktiv lunge-tuberkulose er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 6 af de 60 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 57 husstande med ialt 200 personer, hvoraf de 184 er blevet undersøgt, d. v. s. 92 %.

*) Jfvr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 50. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten strax henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestation, specialafdeling eller hos speciallæge.

Oversigt over arbejdet på stationerne i 1950:

Til sammenligning anføres tallene for året 1949.

	1950	1949
Røntgengennemlysninger	5193	7980
Skærbilledfotograferinger	1066*)	2921
Røntgenfotograferinger	1685	832
Tomografier	24	24
Tuberkulinprøver	2201*)	6350
Expectoratusundersøgelser	333	443
Ventrikelskyllevandsundersøgelser .	163	102
Blodsænkingsreaktioner	26	37
BCG-vaccinationer**)	898*)	2648
Nyhenviste pr. 10000 indbyggere ..	148*)	255
Gennemlysninger pr. 10000 indb. ..	598	922
Røntgenfoto pr. 10000 indb.....	194	96

*) uden folkeundersøgelsen.

**) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af ca. 5000 skolebørn.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

0 patienter: indlæggelse på hospital
 63 — : indlæggelse på sanatorium
 4 — : indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt ialt 788 hjemmebesøg.

Der er foranlediget desinfektion i 15 hjem. Stationerne har udlånt 3 desinfektionssæt og har udleveret 12 liter sapoformol.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

De hygiejniske forhold

A. Købstæderne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Sundhedsvedtægten for *Thisted* købstad er stadfæstet 22. november 1919 med ændringer af 7. marts 1927. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet 21. april 1934 med ændringer af 14. oktober 1938. Et tillæg angående mælk og fløde stadfæstedes 4. november 1947. Sundhedskommissionen har holdt 2 møder og behandlet en række sager ved cirkulation mellem medlemmerne. Der er behandlet følgende sager:

- 1 sag ang. godkendelse af slagterforretning.
- 1 „ „ tilbygning til gymnasiet.
- 1 „ „ en aldersrentebolig.
- 1 „ „ spildevands afløb fra Koopmanns slagteri.
- 1 „ „ ansøgning om fritagelse for dagrenovation (afsloges).
- 2 sager ang. overbebyggelse.

Sundhedskommissionen krævede ugentlig rensning af fedtsamlere og kloakbrønde på Koopmanns slagteri, hvis afløb forurener fjorden meget.

Sundhedsvedtægten for *Nykøbing M.* er stadfæstet 2. juli 1927, og regulativet for kødkontrol 28. januar 1938. Der er behandlet følgende sager:

- 1 sag ang. godkendelse af iskagebod.
- 1 „ „ en 3-etages bygning.
- 1 „ „ en brønd i byens udkant.
- 1 „ „ støj fra et korntørringsanlæg.
- 1 „ „ mælk fra ukontrolleret besætning (blev forbudt).
- 1 „ „ overbebyggelse.
- 2 sager ang. indretning af septic-tanke i byens udkant.

Sundhedskommissionen har i 4 møder behandlet et forslag til ændring i bestemmelserne vedrørende mælk og fløde og et regulativ om mælkekontrol på produktionsstedet. Forslagene er vedtaget af

sundhedskommissionen og byrådet og indsendt til ministeriet til stadfæstelse.

Begge købstæders sundhedsvedtægter er optaget til revision, da de på adskillige områder er forældede. Et nyt forslag er af sundhedskommissionen i Nykøbing oversendt til byrådet.

Drikkevandsforsyningen.

I *Thisted* udvindes vandværksvandet fra 6 ca. 12 m dybe boringer, hvorfra det uden rensning kan sendes ud i ledningsnettet. Vandet undersøges bakteriologisk mindst 4 gange årligt.

Hovedvandleddningens længde forøgedes i årets løb med 1775 m til 31080 m og stikledningernes længde med 127 m til 9220 m.

Totalt vandforbrug var i 1950 1.191.992 m³ og industrielt forbrug 272.381 m³. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn (fraregnet industrielt forbrug) var 274 l (238 l); i 1937 var det 136 l.

I *Nykøbing M.* har vandværket 21 ca. 30 m dybe boringer på en eng, der i flere af årets måneder er en sø. Vandet iltes ved fald gennem luften og passerer et sand- og koksfilter. Fra en rentvandsbeholder trykkes vandet op i et vandtårn. Det undersøges bakteriologisk mindst 4 gange årligt.

Hovedvandleddningens længde forøgedes i årets løb med 1982 m til 25958 m. Totalt vandforbrug var i driftsåret 1949—50 1.000.672 m³, og middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 300 l (279 l).

Kontrol med næringsmidler.

Kødkontrollen på byernes slagterier (i *Thisted* et privat slagteri, et andelsslagteri og det offentlige slagtehus, i *Nykøbing* et andels-slagteri og det offentlige slagtehus) viser, at kvægtuberkulosen nu praktisk taget kan betragtes som udryddet. Trikiner er ikke påvist, men tinter fandtes i en del tilfælde, omend knap så hyppigt som de senere år; slagterierne i *Thisted* lægekreds påviste 63 tilfælde (83) (42 okser og 21 fedekalve) og slagterierne på *Mors* 55 tilfælde (111) (38 okser og 17 fedekalve). Svarende hertil fandtes jævnligt bænelorm (*tænia mediocanellata*) hos mennesker.

Mælkekontrollen i *Thisted* foretages efter sundhedsvedtægtsbestemmelser, som trådte i kraft i 1948. Byen modtager gennem *Thisted* andelsmejeri og privatmejeriet »Pasteur« mælk fra ialt 55 ejendomme med 1075 køer. Forbruget af mælk og fløde pr. indbygger var 225 l (236 l). Gennem mejerierne forhandles børnemælk fra 3 gårde med ialt 108 køer. Børnemælksbesætningerne efterses 2

gange månedlig, de øvrige besætninger 1 gang månedlig. Mejerierne og gårdenes børnemælkspersonale står under lægekontrol. — Af stadsdyrlæge N. Nørgaards beretning fremgår bl. a., at 187 køer udsattes på grund af yverbetændelse (135) og 18 køer på grund af andre sygdomme. Smitsom kastning forekom ikke. Køerne klippes to gange årligt, og deres renlighedstilstand var god. Også staldenes renholdelse var gennemgående tilfredsstillende; i 2 tilfælde konstateredes det dog, at de benyttedes som w. c. Af samtlige besætninger malkedes kun 6 med hånd, de øvrige med maskine; de bakteriologiske undersøgelser har vist, at mælken fra de håndmalkede besætninger lå i spidsen. — Ved laboratoriekontrollen er undersøgt 654 prøver af almindelig producentmælk og 185 prøver af producentbørnemælk, 307 prøver af handelsbørnemælk, 175 prøver af almindelig handelsmælk, 86 prøver af kærnemælk, 94 prøver af skummetmælk og 143 prøver af fløde. Ved reduktaseprøven viste godt 90 % af den varmebehandlede sødmælk tilfredsstillende forhold. Godt halvdelen havde et kimalt på under 100.000 (1949: 30 %), resten lå derover og må betragtes som utilfredsstillende. I 49 prøver (28) fandtes vækst af betahæmolytiske streptococcer, visende at den smitsomme yverbetændelse har bredt sig stærkt. For børnemælakens vedkommende fandtes i ca. 60 % af prøverne et kimalt på under 25.000 og ligeledes et tilfredsstillende lavt indhold af colibakterier; betahæmolytiske streptococcer fandtes kun i 4 prøver af børnemælk. Coliindholdet i fløden og kærnemælken og flødens kimalt lå for højt og viser, at kvaliteten i hygiejnisk henseende ikke er tilfredsstillende. Flaskerensningen er blevet bedre end i fjor, idet 84 % af de undersøgte flasker viste sig sterile eller praktisk taget sterile.

Mælkekontrollen i Nykøbing omfatter månedligt besætningsefter-syn og regelmæssig laboratoriekontrol med producentmælk og handelsmælk. Byen modtager gennem Dueholm mejeri, Engholm mejeri og Erslev andelsmejeri mælk fra ialt 165 ejendomme med 1450 køer. Forbruget af sødmælk pr. indbygger var 165 kg (178 kg). Også salget af fløde og skummetmælk var mindre end i fjor, medens salget af kærnemælk er steget. Børnemælk forhandles ikke. — Af stadsdyrlæge Søren Kristensens beretning fremgår, at kvægtuberkulose ikke er konstateret, men at smitsom kastning ved årets begyndelse fandtes i 8 besætninger med 125 køer og ved årets udgang i 6 besætninger med 88 køer. Antallet af køer, som udsattes på grund af yverbetændelse, var 160, og en del lavere end i fjor. Der har jævnligt været anledning til påtale i anledning af mangelfuld staldhygiejne. Man havde ventet, at den ved lov påbudte fordobling af fradragene

for 3. og 4. kl. mælk fra 1. januar ville formindske fremkomsten af disse mælkesorter; uvist hvorfor er det kun i ringe grad blevet tilfældet. Stadsdyrlægen påpeger atter, at dårlig renholdelse af malke-maskiner er stærkt medvirkende til at forringe mælkens kvalitet. — Ved laboratoriekontrollen er undersøgt 1668 prøver af producentmælk og 263 prøver af handelsmælk og fløde. Ved reduktaseprøven viste ca. 85 % af den varmebehandlede sødmælk tilfredsstillende forhold. Ca. 90 % havde et kintal på under 100.000. Coliindholdet i den varmebehandlede sødmælk og fløde lå alt for højt og viser, at en del af mælken og fløden udsættes for kiminfektion efter varmebehandlingen. Flaskerensningen var betydeligt bedre end i fjor, idet 84 % af de undersøgte flasker var sterile eller praktisk talt sterile (56 %).

Bagerierne efterses af fabrikinspektøren, *brød- og mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger* af politiet og stadsdyrlægerne, *hoteller og restaurationskøkkener* af politiet. I en del tilfælde er der givet pålæg om istandsættelse, hvidtning og bedre renholdelse af lokalerne. Af politiet i Thisted indsendtes 38 prøver af levnedsmidler til undersøgelse på Steins laboratorium; de gav ikke anledning til påtale i noget tilfælde.

Afløbsforhold og vandklosetter m. m.

I *Thisted* er hovedkloakledningens længde forøget med 923 m til 15245 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 39 til 2730 sæder.

Thisted har 4 hovedkloakudløb: et i byens østlige udkant, to i havnen og et i byens vestlige udkant, allesammen til væsentlig gene. Sidstnævnte hovedkloak forurener i tiltagende grad badevandet i Dragsbækbugten, hvorfor skolernes ene badeanstalt er flyttet derfra til strandstien, hvor man på et areal uden for kystvejen, som er under anlæggelse, påtænker at opføre en ny fjordbadeanstalt. En badebro ligger øst for byen, hvor vandet som regel er nogenlunde rent. Badeforholdene bliver dog ikke gode, før man får gennemført den rensning af spildevandet, som længe har været på tale. Der er udarbejdet planer for omlægning af byens vestlige kloaksystem i forbindelse med et kloakprojekt og rensningsanlæg for de bymæssigt bebyggede dele af Thisted landsogn og Tilsted. — Som omtalt i tidligere beretninger forurenes havnen i Thisted alvorligt af kloakudløbene deri, hvorfor fiskeriministeriet har henstillet til byrådet at foretage en omlægning af kloaksystemet. Hvorvidt dette vil ske i forbindelse med anlægget af den påbegyndte kystvej, er endnu usikkert.

I *Nykøbing* er hovedkloakens længde forøget med 700 m til 12580 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 95 til 2203 sæder.

Byens hovedkloak udmunder 1½ km nordøst for byen og nær ved en meget benyttet badestrand; i 1946 projekteredes et større, mekanisk rensningsanlæg her, som dog ikke er kommet til udførelse på grund af beredskabsarbejdernes standsning. — I Klosterfjorden udmunder en større kloak ca. 300 m øst for fiskerihavnen og nogle mindre kloaker fra slagteriet og ved Refshammer. Der foregår ingen badning i Klosterfjorden, men vandet er i perioder meget uappetitligt og kan under uheldige vindforhold genere Østerskompagniets virksomhed på Ørodde. Det i 1948 installerede klortilsætningsapparat har fungeret tilfredsstillende, idet indsendte østers og vandprøver har vist sig upåklagelige. En effektiv rensning af kloakudløbene i Klosterfjorden bliver dog før eller senere nødvendig. — »Helligåndsåen«, som udmunder i fiskerihavnen, fører nu kun engvand, efter at den for nogle år siden saneredes for kloakudløb.

Septic-tanks og sivebrønde tillades i de to købstæder kun uden for de kloakerede områder og i meget få tilfælde.

Dag- og natrenovation.

I *Thisted* er natrenovationen ophævet, efter at der nu overalt er indlagt w. c. Dagrenovationen behandles i et Dano konverteringsanlæg, som toges i brug i september 1949. Det er beliggende 3 km uden for byen ved et engdrag, som opfyldes med den formalede dagrenovation; en del af denne er dog afhentet af gartnere og landmænd til jordforbedring. I komposten udvikler der sig en sådan varme, at rotter ikke kan holde til i den. Medens dagrenovationen tidligere kørtes til lossepladsen på åbne lastbiler, bortføres den nu i skarnkasser med låg. Efter aftømning i Dano-anlægget spules kasserne med varmt vand og kan således rengjorte udskiftes med de fyldte kasser ved byens ejendomme. Skarnkassernes antal er 2071 (2060), og der er i årets løb udkørt ca. 1200 læs. Dano-anlægget har fungeret tilfredsstillende, og også den nye skarnkasseordning er et betydeligt hygiejnisk fremskridt.

I *Nykøbing* var skarnkassernes antal 3095 (3073). De tømmes i delvis lukkede vogne og køres til byens losseplads, hvor flueplagen med held bekæmpes med et DDT-præparat. Der findes endnu 310 latrintønder i brug (380); natrenovationen bortkøres i lukkede vogne og nedkules 3 km uden for byen.

Destruktionsanstalter findes ikke i de to købstæder.

Bebyggelsesforhold og bolighygiejne.

I *Thisted* opførtes 15 nye huse med ialt 16 lejligheder (1949: 75), deraf 6 2-værelses, 2 3-vær., 4 4-vær. og 4 5-vær. lejligheder. I ældre bygninger overgik 6 lejligheder til butiksbbrug. Trods et ret livligt byggeri i de senere år er boligsituationen endnu så dårlig, at 492 personer (512) var under kommunens husvildeforsorg; af disse var 249 installeret i stenhuse og 243 i træbakkrækker. — I byens ældre dele findes stadig mange usunde boliger, til dels i kælder- og loftsrum. Boligtilsynskommissionen har behandlet 3 sager angående sådanne beboelser: et kolonihavehus forbødes som menneskebolig, en loftslejlighed nedlagdes og en anden godkendtes. Byplanudvalget har fortsat arbejdet i det forløbne år.

I *Nykøbing* opførtes 18 nye huse med ialt 19 lejligheder (1949: 59), deraf 3 3-værelses, 13 4-værelses- og 3 5-værelses lejligheder. Boligsituationen er stadig så dårlig, at den tidligere realskole, en gammel sparekassebygning og en del barakker i byens nordlige udkant anvendes som husvildeboliger. Der agtes nu opført flere barakker. — Byen er præget af en betydelig sammenstuvning i gamle huse i den indre bydel, men har dog i de senere år udvidet sig noget mod syd og sydvest. Boligtilsynskommissionen har behandlet en sag angående en fugtig lejlighed og en sag angående en meget forfalden huslænge med 5 små lejligheder; istandsættelse blev påbudt.

Renholdelsen af Thistedes gader er ret god, men i Nykøbing lader den meget tilbage at ønske. Papirstumper flyver omkring, især i hovedgaden, og medvirkende hertil er den tidligere nævnte, gammel-dags form for dagrenovation. Begge byer bærer stærkt præg af, at byggeskikken for blot få år tilbage var meget beskeden, idet trappegangene er dårlige, og der ofte ikke er entré til lejlighederne. Thisted og Nykøbing har begge et par velindrettede, offentlige legepladser.

Ulemper ved lugt og røg er ikke forekommet. I Nykøbing klagede en del beboere over støj og rystelser fra en korntørringsmaskine i kvarteret. Generne forsvandt, efter at sundhedskommissionen havde krævet passende fundamentering af maskinen.

Der er ikke sket ændringer med hensyn til byernes kirkegårde. Krematorier findes ikke i Thisted amt.

Skolevæsenet.

I *Thisted* var ved årets udgang antallet af skolesøgende børn i borgerskolen (Vestre skole) 886 (871) og i gymnasiet (der omfatter mellemskole, realklasse og gymnasieklasser) 414 (430), hvoraf 154

var udenbys boende. Middelbørneantallet pr. klasse (incl. de små hjælpeklasser) var 26,7 i borgerskolen og 20,7 i gymnasiet.

Det kommunale gymnasium i Thisted oprettedes i 1947 i Østre skole, samtidig med at den gamle realskole nedlagdes. Første etape af en tiltrængt udvidelse af gymnasiebygningen er under opførelse. — Hele grundskolen samledes i Vestre skole, der i 1946—47 blev istandsat og udvidet med 8 klasseværelser. En nyopført bygning med 9 klasseværelser og 2 særflaglokaler toges i brug i efteråret. Skolen lider endnu under mangel af særflaglokaler og gymnastiksale.

Som skolelæge i Thisted ansattes læge, frk. Else Holm fra 1. aug. 1949 med assistance af en sygeplejerske. Af skolelægens beretning for skoleåret 1949—50 fremgår bl. a., at af de 1295 undersøgte børn var 51 tuberkulinpositive efter tuberkuløs infektion. Praktisk taget samtlige tuberkulinnegative børn blev calmettevaccinerede. Hos 99 børn fandtes nedsat synsevne og hos 31 farveblindhed. Foruden en del sygdomme påvist udtalte holdningsfejl hos 5 børn og platfod hos 144 børn. 113 børn henvises til yderligere undersøgelse og til behandling hos deres læge.

Intelligensmålinger og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Særundervisning påbegyndtes i 1942 for svagt begavede børn og i 1946 for læseretarderede (»ordblinde«) elever. Der undervistes i 1949—50 4 hjælpeklasser med ialt 52 elever og 33 læseretarderede børn fordelt i 8 hold.

Skoletandpleje er siden 1940 udført af byens tandlæger efter forældrenes valg og omfatter nu samtlige klassetrin. Der foretoges i år 2496 tandfyldninger, 40 rodbehandlinger, 40 tandrensninger, 235 tandudtrækninger og 143 andre behandlinger, ialt 3053 behandlinger (2269). Udgifterne var 21.114 kr. = 19,86 kr. pr. barn. Planerne for udvidelsen af Vestre skole omfatter også lokaler til skolelæge og skoletandpleje.

I *Nykøbing* var antallet af skolesøgende børn i folkeskolen 970 (945) og i mellemskolen og det kommunale gymnasium 349 (315), så store tal, at det forlængst har overskredet, hvad lokalerne kan rumme. Der er til stadighed flere »vandreklasser« og mange klasser med delt skoletid. I årets løb måtte man nedlægge skolens ene gymnastiksal, som var så forfalden, at det var uforsvarligt at benytte den længere. Man er påbegyndt opførelsen af en ny, stort dimensioneret skolebygning til folkeskolen.

Under henvisning til lokalemanglen har man endnu ikke ansat nogen skolelæge og skolesundhedsplejerske. Der er ingen skoletandpleje.

Varmtvandsbadning har kun fundet sted 4 gange i årets løb. Boldspil og svømning gennemføres under gode forhold.

Skolebespisning gives i Nykøbing i januar—marts med 2 retter varm mad; 20 børn bespises daglig og 90 børn hver anden dag. I Thisted har 136 skolesøgende børn fået middagsbespisning (2 retter varm mad) daglig fra 1. november til 1. april. I bespisningen deltager desuden 30 mindre børn.

Gymnastik, idræt og bade.

Begge købstæder har store idrætsforeninger og et velindrettet stadion; i Thisted er en udvidelse påbegyndt.

Nykøbing bys badestrand på Ørodde — kun 1 km fra byens centrum — er udmærket og veludstyret med badekabiner, toiletter, affaldskasser og vandværksvand. Vandet ud for Ørodde kan dog under uheldige strømforhold forurenes slemt fra byens hovedkloak. På Refshammer foretages i disse år beplantning og kystsikring til en ny, offentlig badestrand. Byens lejrplads ligger herved og er velordnet med klosetter, affaldskuler og vandværksvand. — I *Thisted*s nærhed findes intet strandareal egnet til badning. Badestranden ved Simons bakker, som under krigen beslaglagdes til tysk Flyvebådsstation, kan ikke anvendes, fordi der nu er flygtningelejr. Skolebadeanstalterne er meget forfaldne, og det må derfor hilses med glæde, at kommunen har planer om at forny dem og anlægge et badeareal på en grund uden for den nye kystvej. Såfremt den nødvendige rensning af byens kloakvand bringes i orden, kan der her skaffes udmærkede badeforhold.

Der er endnu ingen offentlig *varmtvandsbadeanstalt i de to byer*. Thisted byråd har hensat 223.000 kr. til formålet, og et udvalg har udarbejdet planer til en badeanstalt på en grund i byens udkant. Så vidt det kan ses, ville badeanstalten være bedre beliggende ved Vestre skole, hvor man tillige kunne opnå betydelige besparelser både i anlægssum og i driftsomkostninger, dersom de samme lokaler benyttedes af skolebørnene og byens publikum. I Nykøbing findes på mejeriet »Engholm« en privat badeanstalt med 3 kar, bruse og 2 finske badstuer; der gaves her ca. 5000 karbade, 500 brusebade og 500 badstuebade. På Morsø lysbadeanstalt gaves ca. 1100 renselsesbade foruden medicinske bade, kvartsllys- og diathermibehandling efter lægeanvisning. I Thisted findes to mindre massage- og lysbadeklinikker, hvor også almindelige renselsesbade gives. På elektricitetsværket er der offentlig adgang til brusebade 2 gange ugentlig; i årets løb gaves her 1130 bade.

Morsø jernstøberi, Nykøbings største virksomhed, der beskæftiger 4—500 mennesker, tog i 1949 en velindrettet badeanstalt for arbejderne i brug. Den omfatter brusebade, karbade, dampbade og lysbade samt skabe til hver enkelt arbejders rene og snavsede tøj. Idet arbejderne badetid kun angår 1—1½ time om eftermiddagen, har man forsøgt at bevæge Jernstøberiet til uden for denne tid at åbne anstalten for offentligheden mod passende betaling, — hidtil desværre uden held.

Omsorg for svangre og fødende.

Lov om svangerskabshygiejne af 1. oktober 1945 og lov om adgang til mælkehjælp af 4. juli 1946 udnyttedes i byerne i stor udstrækning.

Mødrehjælpsinstitutionen for Aalborg, Hjørring og Thisted amter holder 2 gange månedlig konsultation i Thisted og Nykøbing. Mødrehjælpen søges praktisk taget af alle ugifte mødre, men også i stigende grad af gifte mødre.

Fødehem og fødeklinikker findes ikke. Sygehusene modtager, når pladsforholdene tillader det, også normale fødsler.

Omsorg for mindre børn.

Angående sundhedsplejerskernes virksomhed i de to købstæder henvises til omtalen side 16.

Lov af 30. april 1946 om adgang til lægeundersøgelse af børn under 7 år benyttes efterhånden meget i byerne.

Thisted børnehjem, der er statsanerkendt med plads til 12 børn i alderen 0—4 år, har haft en gennemsnitsbelægning på 16,2.

Thisted børneasyl, der ligesom børnehjemmet har tilhuse i lidet tidssvarende lokaler, og som drives som daghem, har gennemsnitlig været søgt af 25 børn. Asyls bestyrelse har udarbejdet planer til en ny bygning ved Grønningen med plads til 60 Børn. I byen findes desuden en privat, ikke statsanerkendt børnehave, der søges af ca. 50 børn fordelt på et formiddags- og et eftermiddagshold.

Under tilsyn af Thisted *børneværn* var ved årets udgang 51 børn efter forsorgslovens kap. VII og VIII (61) og 18 børn efter kap. IX (17).

Under tilsyn af Nykøbing *børneværn* var 162 børn (169) efter forsorgslovens kap. VII og 36 børn (45) efter kap. IX.

I *Nykøbing* findes ingen asyler eller børnehjem. I 1945 oprettedes en privat, statsunderstøttet børnehave med plads til 50 børn under udmærkede forhold; den er til stadighed fuldt optaget af

børn fra alle samfundslag og har en venteliste på over 100. Det påtænkes at oprette endnu en børnehave i byen.

Omsorg for gamle, kronisk syge m. m.

Thisted alderdomshjem, der i 1948 udvidedes med en ny fløj med 9 pladser + 2 sygestuer, har plads til 60 personer og har været fuldt belagt. I *Krejbergs* stiftelse bor 5 og i *Håndværkerstiftelsen* 10 personer. Under opførelse er en aldersrentebolig med 18 1-værelseslejligheder og 6 lejligheder med 1 værelse og kammer.

Nykøbing alderdomshjem har 73 stuer med plads til 88 personer og har været fuldt belagt; 20 sengepladser er anerkendt som sygeafdeling. I *Borchs* stiftelse findes 4 og i *Nybyes* stiftelse 3 lejligheder. *N. A. Christensens* stiftelse har plads til 24 gamle, *Filtensborgs* stiftelse til 7, *M. C. Holms* til 19, *Klingenberg's* til 2 og »Hospitalet« i *Toftegade* til 8.

Hjem for kronisk syge findes ikke i amtet. For nogle år siden erhvervede *Nykøbing M. kommune* ved testamentarisk donation en skønt beliggende ejendom med stor park. Planerne om at indrette den til et hjem for kronisk syge har endnu ikke kunnet realiseres.

Johnsens rekreationshjem i *Thisted* har på grund af økonomiske vanskeligheder været lukket siden 1948.

Forsørgelsesanstalter, fattiggårde o. l. findes ikke.

Erhvervshygien

giver ikke anledning til særlig omtale.

Kvaksalveri

er ikke indberettet i mange år, men foretages i ikke ringe grad dels af personer, der særlig behandler »leddevand« og »forvred«, dels af den i *Thisted* bosiddende kiropraktor, der også holder konsultation i *Nykøbing*.

B. Landkommunerne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Med undtagelse af *Kettrup-Gøttrup kommune* har samtlige landkommuner i amtet *sundhedsvedtægter*. Da en del af disse er forældede, og da den nye normalsundhedsvedtægt af 1948 på væsent-

lige områder indeholder forbedringer, har embedslægerne sammen med amtets to sognerådsforeninger arbejdet på at få indført en ny sundhedsvedtægt fælles for amtets landkommuner. Et forslag herom for landkommunerne på Mors indsendtes i september til indenrigsministeriet, der (efter nytår) har stadfæstet det. For landkommunerne i resten af amtet var sagen ved årets udgang på et forberedende stadium.

Mælkevedtægter findes i Hurup, Vestervig-Agger og Skyum-Hørudum kommuner, hvor konsummælken er under dyrlægekontrol. Sidstnævnte kommune har desuden et spildevandsregulativ og har antaget en tilsynsførende med dets overholdelse. Sundhedskommissionerne har iøvrigt ingen lønnet medhjælp. I 13 af sundhedskommissionerne er en læge eller dyrlæge medlem, oftest formand.

Af de skematiske indberetninger, som indhentes om *sundhedskommissionernes virksomhed*, fremgår, at 20 sundhedskommissioner ikke har afholdt møde i 1950, 20 har holdt et møde, 9 har holdt to og 3 har holdt 3 møder. De behandlede sager har drejet sig om vandforsyningsforhold (8), afløb for spildevand (24), latriner og w. c. (13), stalde og møddinger (7), dagrenovation og lossepladser (4), levnedsmidler (16), bagerier og brøddudsalg (4), boliger (7), mælkekontrol (6), sundhedsfarlige virksomheder (4) og andre sager (5). Antallet af behandlede sager er omtrent som i fjor, men der er afholdt flere møder i sundhedskommissionerne. Alt for mange har dog undladt at afholde møde og føre tilsyn med, at kommunens sundhedsvedtægt overholdes. Sundhedskommissionens godkendelse kræves bl. a. af w. c.-installationer med septic-tank og sivebrønd; det er af største betydning for vore brøndes og vandværkers vand, at sundhedsvedtægtens regler derom overholdes. Embedslægerne har kun været indbudt til nogle få sundhedskommissionsmøder, men har iøvrigt bistået kommissionerne i en række sager vedrørende: kloakprojekter i Thisted landsogn og Tilsted, Klitmøller og Erslev, afløbsforhold i Hovsør, Hvidbjerg-Karby-Redsted og Lødderup, en del forurenede brønde og forurening af Koldby vandværk, en fugtig lejebolig i Faartoft, et røgeri i Baun og salg af kødvarer i almindelige købmandsforretninger.

Ligesom de to forudgående år afholdt embedslægerne i november et møde i Thisted for samtlige sundhedskommissioner og andre interesserede. På mødet, som havde ca. 100 deltagere, indledte kredslæge Stigaard om »Møddinger — Fluebekæmpelse«, og amtslæge Folke om »Skarnkasser — Lossepladser«. Statens konsulent i rottesager, magister F. W. Kaiser, talte om »Rottebekæmpelse« og fore-

viste filmen »Kampen mod rotterne«. I tilslutning til mødet besøgte man Thisted kommunes nye Dano-anlæg, hvor særlig skarnkasserens rensning og ombytning var af interesse for landkommunerne.

Drikkevandsforsyningen.

Alle vandværker anvender grundvand, og alle er forsynet med automatisk, elektrisk pumpe og hydrofor, undtagen et enkelt (Sundby Mors vandværk). Enkelte af vandværkerne ilter og filtrerer vandet, langt de fleste anvender råvandet, som det er. Der er i årets løb anlagt nye vandværker i Sillerslev, V. Assels og Ljørslev.

Ø. Jølby vandværks vand var i perioder forurenset, hvilket har vist sig at stamme fra upåagtede og ulovlige sivebrønde i vandværkets umiddelbare nærhed.

Koldby vandværk oversvømmedes under et regnskyl i juli af kloakvand, der på grund af en uheldig konstruktion af pumpehusets kloakafløb stod en halv meter over vandværkets borer. I en længere periode var vandet ganske uanvendeligt, indtil der under civilingeniør C. Papes vejledning var foretaget kloring af borer og ledningsnet. Sundhedskommissionen foranledigede omkøring af drikkevand fra en brønd og kontrollerede vandværkets forhold i den kritiske periode, indtil vandet atter var rensset. Vandværket er nu ombygget, så oversvømmelser i fremtiden skulle være udelukket.

Brøndforholdene på landet er stadig dårlige mange steder. Alvorlig forurening af brøndvand påvistes i 3 tilfælde foruden Ballerum og Lødderup skolars brønde, som blev oprenset og istandsat.

Afløbsforhold.

Nye kloakanlæg er udført i Fjerritslev, Tvolm, Vestervig, Hvidbjerg og Erslev, og projekter er udarbejdet i Gøttrup, Vesløs, Østerild, Klitmøller, Thisted landsogn, Tilsted, Ydby, Hurup og Villerslev.

Mælke- og kødkontrol.

De fleste landmejerier forhandler *konsummælk*, nogle pasteuriseret eller stassaniseret, andre også mælk, der ikke er varmebehandlet. Som tidligere nævnt er konsummælken under dyrlægekontrol i Skyum-Hørsum, Vestervig-Agger og Hurup kommuner. Laboratoriekontrollen udføres i Thisted. I Hurup og Vestervig forhandles børnemælk.

Thisted amt var det første i Jylland, som fik *kvægtuberkulosen* udryddet. Ved den fortsatte kontrol påvistes i 1950 i 11 besætninger tilsammen 53 reagerende kreaturer, som efter lovbestemmelserne blev slagtet.

Også bekæmpelsen af *smitte* *kastning*, der organiseres af Thisted amts mejeriforening, gør gode fremskridt. Ved en opgørelse i oktober fandtes kun 150 smittede besætninger tilbage, og det er foreningens mål at få den smittesomme kastning udryddet i løbet af et par år. Man søger i det kommende år oprettet og godkendt et kastningsfrit levkvægsmarked i Thisted.

Fluebekæmpelsen, der ligeledes er organiseret af mejerierne, gennemførtes i år med godt resultat.

Kødkontrollen på landet synes at fungere tilfredsstillende. Ved destruktionsanstalten i Vildsund er en tilbygning opført.

Bolighygieinen

er bedret kendeligt i de senere år ved modernisering af ældre ejendomme og opførelse af mange nye, særlig i stationsbyerne og de større landsbyer. Nogen egentlig boligmangel findes ikke på landet, men fugtige og forsmøjte småhuse er der stadig mange af.

I de sidste år har store tekniske og hygieiniske fremskridt vundet udbredelse på landet: centralvarme, vandklosetter, badeværelser og flaskegas; hvad den betyder for køkkenhygieinen er let at indse. Det samme gælder fryseboxe og andelsfrysehuse, som er skudt op i snart sagt enhver landkommune.

Kirkegårde

er ikke nyanlagt eller udvidet i 1950.

Skolevæsenet.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 8535 undervisningspligtige børn, d. v. s. 110 mere end året forud, men noget mindre end i 1939 (8778). Der fandtes 3 købstadordnede skoler, hvoraf den ene (Vestervig) med mellemskole, og 141 landsbyordnede skoler med ialt 428 klasser, hvori gennemsnitsbørnetallet var 18,7. Desuden findes i Fjerritslev, Hurup og Hvidbjerg private Mellem- og realskoler. Skolevæsenet har også i år lidt under alvorlig lærermangel; ved årets udgang var 34 embeder ledige (1949: 28).

Under opførelse var nye skoler i Hørsum og Sundby Mors. Betydelige skoleudvidelser er projekteret i Hurup, Agger, Klim strand, Tødsø og Sindbjerg, hvor den gamle skole i 1947 blev kasseret af undervisningsministeriet; til trods for at materialebevilling og byggetilladelse foreligger, er opførelse af den nye skole ikke påbegyndt. I årets løb er der installeret w. c. og håndvaske i mange

skoler, således at 61 % af skolerne nu har w. c. og 80 % håndvaske. I adskillige selv større skoler er man dog endnu ikke nået så langt, og enkelte skoler er ganske utidssvarende og mangelfuldt vedligeholdte, f. eks. skolerne i Sennels, Hou og Skjoldborg.

I medfør af lov af 12. juli 1946 er der ansat *skolelæger* ved alle skolerne. Arbejdet påbegyndtes ved årsskiftet og kom hurtigt i en god gænge. Der foreligger kun beretning om skolelægernes virksomhed i årets første måneder indtil det nye skoleårs begyndelse i april. Indtil da undersøgte skolelægerne 2508 skolebørn, som praktisk taget alle var koppe- og difterivaccinerede. Tuberkulinprøver foretoges af læger og sygeplejersker udsendt af amtets tuberkulosestationer, som ligeledes calmettevaccinerede børnene. Hos 172 børn påvistes nedsat synsevne og hos 39 farveblindhed. Desuden påvistes en del sygdomme og legemsfejl, for hvilke 494 børn (ca. 20 % af de undersøgte) henvistes til behandling hos deres læge. — Som assistance for skolelægerne medvirkede de fleste steder hjemmesygeplejerskerne; det viste sig imidlertid vanskeligt for disse at afse den fornødne tid hertil, og der er derfor forberedt en ordning, hvor skolelægerne kan antage sekretærhjælp. Det bør dog tilstræbes, at uddannede sundhedsplejersker ansættes som medhjælp ved skolelægearbejdet; opretter man distrikter af passende størrelse, vil de tillige kunne påtage sig arbejdet som spædbørnssundhedsplejersker i landkommunerne. Skolelægernes virksomhed står under tilsyn af amtslægen, der har holdt en række møder med dem.

Skoletandpleje findes i Fjerritslev og Skinnerup kommuner, og det må håbes, at andre landkommuner snart vil gå ind for dette tiltrængte arbejde.

Omsorg for svangre og børn.

Adgangen til gratis undersøgelse under svangerskabet og af børn under 7 år udnyttes på landet i for ringe grad på grund af afstandene og vel også på grund af manglende interesse. Man har dog indtryk af, at befolkningen i stigende grad får øjnene op for disse undersøgelsers betydning.

Børnehjemmene er til stadighed overbelagte. På Søndbjerg børnehjem, som er anerkendt til 36 børn i alderen 2½—15 år, var gennemsnitsbelægningen 40. Ved Aas børnehjem er en betydelig udvidelse og modernisering under opførelse; det er godkendt med plads til 20 børn i alderen 4—15 år og havde en gennemsnitsbelægning på 22,7.

Bade og idræt.

Med støtte af sognerådet genåbnedes Hurup friluftsbad i sommeren 1950 og havde god søgning. De udtagne prøver af bassinvandet viste fuldt tilfredsstillende forhold.

Nye idrætspladser er taget i brug i Hundborg og Hundstrup.

Omsorg for gamle og kronisk syge.

Nye alderdomshjem er under opførelse i Fjerritslev, Vesløs, Snedsted og Jegindø, og udvidelser og modernisering foretages i Klim, Bedsted og Koldby.

Også det private hvilehjem i Hundborg for kronisk syge er moderniseret og udvidet.

Lægernes årsberetninger

indeholder en del oplysninger, som er anvendt i det foregående.

Dr. Agerholm Christensen, Ø. Jølby, foreslår, at der annonceres regelmæssigt om svangerskabsundersøgelserne, fordi mange unge kvinder er ukendte med adgangen hertil.

Dr. Ovesen, Nykøbing Mors, gør atter opmærksom på, at boligforholdene for mange mennesker i byen er så dårlige, at de er ude af stand til at følge lægernes vejledning ved de forebyggende børneundersøgelser. Som eksempler nævnes et 1-års barn, som aldrig kom til ro før efter midnat, fordi det skulle sove i familiens eneste værelse, og en moder, der ventede sit 12. barn, og ligeledes kun havde eet værelse at bo i.

Medicinalpersonalet.

Foruden sygehusenes personale (se tabel VIII) fandtes ved årets udgang:

	Læger		Jordemødre		Apotekere	Tandlæger	Sundh. pl.
	Kreds-læger	praktiserende	Distrikts-jordem.	praktiserende			
Thisted lægekreds ..	1	26	14	1	9	6	1
Morsø lægekreds	1	11	6	1	3	3	1
Amtslægekredsen ..	2	27	20	2	12	9	2

Læge Knud Westh, Thisted, har efter at være ansat som skolelæge afhændet sin praksis.

Læge Søren Emil Mikaelson har overtaget dr. Wesths praksis.

Ørelæge, dr. med. Ib Johs. Kjær har nedsat sig i Nykøbing M. som praktiserende øre-, næse- og halsspecialist.

Apoteker Hans Henrik Jessen, Hurup, er afgang ved døden.

Cand. pharm. Henrik Axel Læssøe har overtaget Hurup apotek.

Distriktsjordemoder, fru Christiane Jensen, Vesløs, er bevilget afsked på grund af alder.

Distriktsjordemoder, fru Marie Kristiansen, Sejerslev, er bevilget afsked på grund af alder.

Jordemoder, fru Ruth Ebbesen Larsen er ansat som distriktsjordemoder med bopæl i Sdr. Draaby.

Embedslægerens retslige virksomhed.

I *Thisted lægekreds* afholdtes 25 lovmæssige ligsyn, deraf 6 gange ved selvmord, 8 gange ved ulykkestilfælde, 7 gange i tilfælde af naturlig død og 4 gange, hvor døds måden ikke kunne fastslås. Lovmæssig ligåbning foretoges 2 gange.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 13 gange og af personers sundhedstilstand 7 gange.

18 personer undersøgtes for spirituspåvirkning.

Der er 34 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 13 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten aflægges besøg efter tilkaldelse.

I *Morsø lægekreds* afholdtes 16 lovmæssige ligsyn, deraf 5 gange ved selvmord, 5 gange ved ulykkestilfælde, 4 gange i tilfælde af naturlig død og 2 gange, hvor døds måden ikke kunne fastslås. Lovmæssig ligåbning foretoges 1 gang.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 12 gange og undersøgelse af personers sundhedstilstand 16 gange.

17 personer undersøgtes for spirituspåvirkning.

Der er 18 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 11 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten aflægges besøg efter tilkaldelse.

Embedsmæssige eftersyn.

Sammen med den farmaceutiske visitator har amtslægen eftersat samtlige apoteker. To håndkøbsudsalg er eftersat i anledning af bestyrerskifte.

Jordemoderkonferencer er afholdt i Thisted, Hurup og Nykøbing.

Embedslægerne har deltaget i en del møder og har udpeget bygninger vedrørende planlæggelsen af et lazaretberedskab for katastrofetilfælde.

Der er foretaget 8 eftersyn i anledning af smitsomme sygdomme (tyfus- og paratyfustilfælde) og følgende

hygieiniske eftersyn:

	Thisted lægekr.	Morsø lægekr.	Erklæring til
Vandværker	2	3	Sundhedskommissionerne.
Forurenede brønde	4	4	do. og ejerne.
Afløbsforhold	3	1	do.
Lossepladser	4	0	
Boliger	7	2	Sundhedskommissionerne.
Arealer til alderdomshjem	2	2	Amtet og sognerådene.
Sygehuse	4	0	
Skoler	13	5	Sundhedskommissioner og skoledirektion.
Arealer til nye skoler	1	1	Skoledirektionen.
Friluftsbad	1	0	
Lejrplads	1	0	
Beværtning	1	0	Sundhedskommissionen.
Bogtrykkeri	1	0	Fabrikinspektøren.
Støv fra frøhamstere	0	1	do.
Mælkekontrol	2	0	Amtet.
	46	19	

Indholdsfortegnelse:

I. <i>Befolkningsforhold.</i>	
Folkemængden samt antallet af fødte og døde.....	3
Fødslerne (ifølge jordemoderprotokollerne)	4
Oversigt over dødsfaldene	5
Dødsårsagerne	7
II. <i>Infektionssygdomme m. m.</i>	
Skematisk sygeliste for bykommunerne	8
Skematisk sygeliste for landkommunerne	9
Infektionssygdomme	10
Kønssygdomme	12
Tuberkulose	13
Forgiftninger	13
III. <i>Sygehusvæsen.</i>	
Belægningsforhold m. v. på amtets sygehuse	14
Sygehuse m. v.....	15
IV. <i>Foranstaltninger mod sygdomme.</i>	
Hjemmesygepleje, sundhedsplejersker	16
Bekæmpelse af rotter, lus m. v.	17
Vaccination, desinfektion	18
Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bindselev og afdelingslæge M. Holm).....	19
V. <i>De hygieiniske forhold.</i>	
A. <i>Købstæderne.</i>	
Sundhedskommissionerne	26
Drikkevandsforsyning	27
Kontrol med næringsmidler.....	27
Afløbsforhold	29
Dag- og natrenovation	30
Bebyggelsesforhold og bolighygieine	31
Skolevæsen	31
Gymnastik, idræt, bade.....	33
Omsorg for svangre og børn	34
Omsorg for gamle, kronisk syge m. v.	35
B. <i>Landkommunerne.</i>	
Sundhedskommissionerne	35
Drikkevandsforsyning, afløbsforhold, mælke- og kød- kontrol	37
Bolighygieine, skolevæsen	38
Omsorg for svangre og børn	39
VI. <i>Medicinalpersonalet.</i>	
.....	40
VII. <i>Embedslægernes retslige virksomhed,</i>	
hygieiniske eftersyn m. v.	41

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD